

TÜRKİYE'DE YAYLI ÇALGILAR ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ÇEŞİTLİ KRİTERLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Enes Furkan DANACI

Arş. Gör., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, enesfurkandanaci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6600-5291

Ersan ÇİFTCİ

Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, ersan.ciftci@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9889-3078

Danacı, Enes Furkan ve Çiftci, Ersan. "Türkiye'de Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Kriterlere Göre Değerlendirilmesi". idil, 99 (2022 Kasım): s. 1620-1630. doi: 10.7816/idil-11-99-08

ÖZ

Üniversiteler, bilimsel araştırmaların yapıldığı ve bilgi üretilen kurumlardır. Bu düşünceden yola çıkarak üniversitelerdeki lisansüstü eğitim çalışmaları, büyük bir öneme sahiptir. Bilimsel raporlama geleneği içerisinde tezlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bugüne kadar yapılan lisansüstü çalışmalarla ilgili araştırmaların çeşitli yönleriyle incelenmesi, takip edecek yeni çalışmaları destekleyecek ve araştırmacılara yeni bakış açıları sunabilecektir. Bu araştırmanın amacını, Türkiye'de yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Araştırma, tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Lisansüstü tezlerin yüklü olduğu veri tabanında yapılan tarama sonucunda, 569 adet yüksek lisans, 97 adet doktora ve 95 adet sanatta yeterlik tezi olmak üzere toplam 761 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu lisansüstü tezlerin başlıkları, yılları, türleri, enstitüleri, danışman unvanları, yazıldığı üniversiteler, konu alanları ve yöntemleri istatistiksel analizler ile birlikte incelenmiş ve mevcut durum ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tez konularının enstrüman türleri dağılımına bakıldığında, %51,6'lık oranla en çok "keman" başlığıyla tez yapıldığı ve yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %18'lik oranla en çok "eser-etüt inceleme/analizi" konusunda yapıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaylı çalgılar, Lisansüstü tezler, keman, viyola, viyolonsel, kontrbas

Makale Bilgisi:

Geliş: 17 Ağustos 2022

Düzeltilme: 10 Eylül 2022

Kabul: 2 Ekim 2022

Giriş

Çalgı, bir müzik yaratmak, müziği ifade etmek için kullanılan, malzemesi doğal ya da bir üretim sonucu ortaya çıkmış olan aletlere verilmiş genel bir isimdir. Ses çıkarma özelliği olan her alet, müzik yaratma amacıyla kullanıldığı takdirde çalgı olarak kabul edilebilir. Her çalgının belirli bir şekli, özelliği ve ses yapısı vardır. Çalgının amacı müzikal sesler üretmektir. Çalgılar üretildiği malzemeler, kullanım alanları ve kullanım şekilleri gibi değişkenlere göre sınıflandırılabilir.

Yaylı çalgılar "çalgı" kavramının alt dallarından biridir. Telli çalgılardan ses üretmek için kullanılan yay dolayısıyla özellik kazanmış olan çalgı grubudur (Say, 2010: 638). Hemen hemen tüm müzik kültürleri içerisinde yer alır (Rossing, 2010: 1). Yaylı çalgılar ailesi keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas çalgılarından oluşmaktadır (Gümüş, 2018: 1). Bu aile, uzun bir gelişim sürecinden geçerek özellikle müzikal stillerin uygulanması için, çeşitli özelliklerle donanmıştır (Kurtaslan, 2018: 58). Yaylı çalgılar, orkestranın çekirdek grubunu oluşturan geniş bir ailedir. Keman orkestrada liderlik görevini görür. Viyola ve çello, genellikle eşlik görevinde olsalar da teknik açıdan gelişim gösterdikleri romantik dönem ve sonrasında, sololarla da kendini göstermeye başlamış yaylı gruplarıdır (Kaya, 2018: 10-11). Yaylı çalgılar senfoni orkestralarının bel kemiğini oluşturmaktadır (Rossing, 2010: 1). Günümüzde tüm yaylı çalgılar ailesi hem solo hem de oda müziği elemanı olarak güçlü kimliklere sahip çalgılar olarak bilinmektedir (Kurtaslan, 2018: 58).

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi kapsamında Devlet Konservatuarları, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde yaylı çalgı eğitimi verilmektedir. Bu eğitim, ilköğretim-ortaöğretim düzeyinden başlayarak üniversite lisans, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik düzeylerine kadar devam etmektedir (Demirbatır, 2001: 144). Tezli yüksek lisans programı, öğrencinin araştırma yaparak bilgilere ulaşma, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını amaçlamaktadır. Sanatta yeterlik, özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan bir yükseköğretim programı olarak bilinmektedir. Doktora programının amacı ise, öğrenciye bağımsız bir şekilde araştırma yapma, bilimsel olayları geniş bir pencereden derinlemesine araştırarak yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır (Yıldırım Orhan, 2012: 702).

Lisansüstü eğitim süreci boyunca öğrencilerden bilimi üretme ve yayma faaliyetlerinde bulunmaları beklenir (Şahin vd., 2013: 188-189). Araştırmacılar, alana katkı sağlamak ve lisansüstü eğitimin bir gereği olarak bilimsel araştırmalar yapmaktadırlar. Bu bilimsel çalışmalar makale, bildiri, poster sunu, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezi şeklinde yayınlanmaktadır (Şahin vd., 2013: 188-189). Lisansüstü öğrencileri, mezun olmadan kendi alanları ile ilgili bir tez yazarak yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlik eğitimlerini tamamlarlar.

Birçok alanda olduğu gibi müzik eğitimi alanında da yapılan araştırmaların büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. İlgili kurumlar tarafından açılan lisansüstü programlarda yaylı çalgılar ile ilgili araştırmalara yer verilmekte, bu araştırmalar, gelecekte yapılacak olan yeni araştırmalara ışık tutmaktadır (Demirbatır, 2001: 144). Yaylı çalgılar ile ilgili yapılan araştırmalar, bilimsel raporlama tekniklerinin uygulanması ile kendine özgü bilimsel literatürünü oluşturmuştur. Bilimsel raporlama geleneğinde tez yazımı, birçok araştırmacı için bilimsel yazın yaşantısının başlangıcını oluşturmaktadır (Tebiş ve Okay, 2013: 12). Yaylı çalgılar ile ilgili çalışma yapmaya karar veren yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik öğrencileri, öncelikle bu alanda yapılmış olan çalışmaları gözden geçirerek, kendi çalışmasını şekillendirir. Bundan dolayı lisansüstü çalışmaların çeşitli kriterlere göre değerlendirilmesi, araştırmacılar için önem taşımaktadır.

Yaylı çalgılar ve müzik ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırmacılar tarafından benzer şekilde taranıp raporlandığı bilinmektedir. Tebiş ve Okay (2013), Türkiye'de müzik sanatı ve eğitiminde keman ve viyola konulu lisansüstü tezleri konu ve yöntem olarak incelemiştir. Araştırmada tezler yıl, üniversite, enstitü, çalışma derecesi, tema, yöntem gibi çeşitli değişkenlerle incelenmiştir. Karkın (2011), müzik bilimleri alanında yapılan lisansüstü tezleri incelemiştir. Araştırmada Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bilimleri alanına dönük 2010 yılına kadar yapılmış lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. Demirbatır (2001), yaylı çalgılar alanında yazılmış yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezleri ile ilgili bibliyografya çalışması yapmıştır. Yıldırım Orhan (2012), Türkiye'de viyolonsel alanında yapılmış yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezlerini incelemiştir. Öztutgan (2016), Türkiye'de gitar alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizini ve değerlendirilmesini yapmıştır. Tezler tez

türü, üniversite, yazar, cinsiyet, yıl, danışman ünvanı, çalışma alanı, enstitü, araştırma modeli gibi çeşitli değişkenler bakımından frekans, yüzde dağılımları yapılarak incelenmiştir.

Ülkemizde yaylı çalgılar ile ilgili yapılmış çalışmalar, müzik alanındaki çalışmalar arasında geniş bir yer tutmaktadır. Bu alanda yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi, araştırmacılara; üniversiteler, araştırmada kullanılan yöntemler ve konu alanları gibi unsurlara ilişkin önemli bilgiler verebilir, araştırmacının bakış açısını şekillendirerek, ona araştırdığı alanla ilgili kuramsal bir çerçeve oluşturabilir.

Bu kapsamda araştırma, Türkiye’de yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Yöntem

Türkiye’de yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli kriterlere göre değerlendirme amacı taşıyan bu araştırma, tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. “Tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir.” (Karasar, 2016: 109). Araştırmada veriler, Yükseköğretim Kurulu’nun Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılarak elde edilmiştir. Veri tabanının tarama bölümünde “Tez Adı” seçilerek “keman”, “viyola”, “viyolonsel”, “çello”, “kontrbas”, “kontrabas” ve “yaylı çalgı” kelimeleri ile tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 1986-2021 yılları arasında yayımlanan 761 tez belirlenmiştir. Tezler arasında birden çok yaylı çalgı çalışılan tezler, ayrı başlıklar olarak belirtilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel yöntem kullanılmakla birlikte, ulaşılan tezler kullanılan araştırma yöntemleri açısından içerik analizi yöntemi ile konularına ve araştırma yöntemlerine göre tasnif edilmiştir. Çalışmanın bu bölümü ise nitel araştırma özelliği taşımaktadır.

Çalışmada lisansüstü tezlerin değerlendirilmesine yönelik olarak, tezlerin başlıkları, yılları, türleri, konu alanları, yöntemleri, danışmanları, enstitüleri ve yazıldığı üniversiteler ile ilgili dağılımlar, yüzdeleri alınarak grafik ve tablolar haline getirilmiş, bulgular bölümünde sayısal ve görsel olarak sunulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tez Konularının (Arama Kelimesine Göre) Enstrüman Türleri Dağılımı

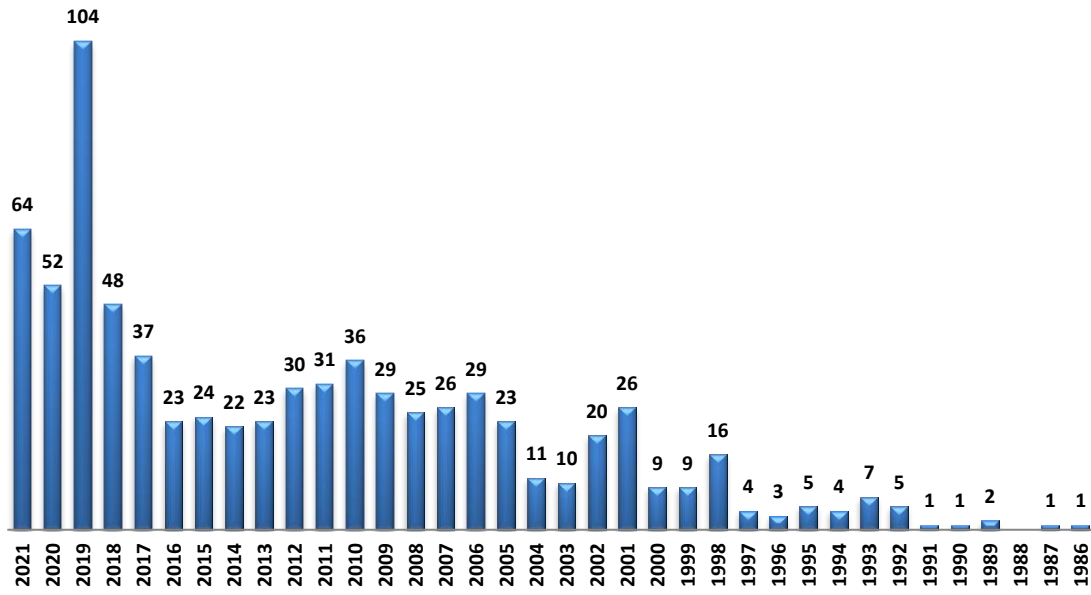
Tez Adı	Doktora		Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlik		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Keman	61	63	292	51,3	40	42,1	393	51,6
Viyolonsel/Çello	22	22,7	129	22,7	24	25,3	175	23,1
Viyola	7	7,2	68	11,9	18	18,9	93	12,2
Kontrbas/Kontrabas	1	1	38	6,7	7	7,4	46	6
Yaylı Çalgı	5	5,1	29	5,1	3	3,2	37	4,9
Keman-Viyola	1	1	6	1	1	1	8	1,1
Viyolonsel-Keman	-	-	3	0,5	-	-	3	0,4
Keman-Yaylı Çalgı	-	-	1	0,2	-	-	1	0,1
Viyolonsel-Yaylı Çalgı	-	-	1	0,2	-	-	1	0,1
Çello-Yaylı Çalgı	-	-	1	0,2	-	-	1	0,1
Viyolonsel-Viyola	-	-	-	-	1	1	1	0,1
Viyolonsel-Keman-Viyola	-	-	-	-	1	1	1	0,1
Viyolonsel-Kontrbas	-	-	1	0,2	-	-	1	0,1
Toplam	97	100	569	100	95	100	761	100

Tablo 1’de toplam 761 adet tez incelendiği görülmüştür. Bu tezlerin 97’sini doktora, 569’unu yüksek lisans ve 95’ini sanatta yeterlik tezleri oluşturmuştur.

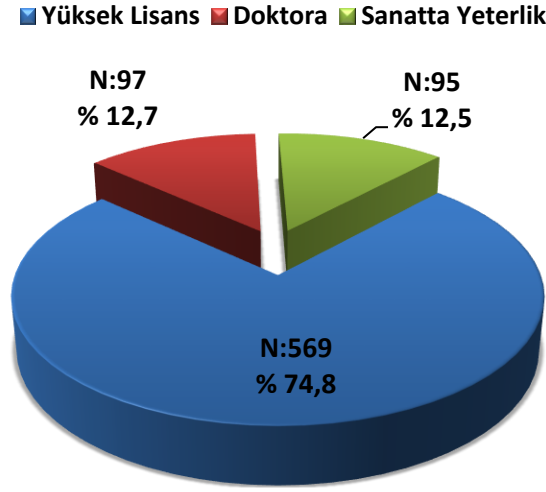
İncelenen doktora tezlerinin %63'lük oranla en çok "keman" konusunda yapıldığı, %1'lik oranla en az "kontrbas/kontrabas" ve "keman-viyola" konularında yapıldığı görülmüştür. Yüksek lisans tezlerinin %51,3'lük oranla en çok "keman" konusunda yapıldığı, birden çok yaylı çalgı çalışılan tezlerin ise %1'lik oranla en çok "keman-viyola" konusunda yapıldığı görülmüştür. Sanatta yeterlik tezlerinin %42,1'lik oranla en çok "keman" konusunda yapıldığı, %1'lik oranla en az "keman-viyola", "viyolonsel-keman-viyola" ve "viyolonsel-viyola" konularıyla yapıldığı görülmüştür.

Araştırmada incelenmesi esas alınan, birden çok yaylı çalgı çalışılan tezler dışında kalan 5 ana başlık arasında %51,6'lık oranla en çok "keman" konusunda tez yapıldığı görülmüştür. Sırasıyla %23,1 oranında "viyolonsel-çello", %12,2 oranında "viyola", %6 oranında "kontrbas-kontrabas" konularında tez yapıldığı ve %4,9 oranında en az "yaylı çalgı" konusunda tez yapıldığı görülmüştür. Birden çok yaylı çalgı çalışılan tezler arasında ise %1,1'lik oranla en çok "keman-viyola" konusunda tez yapıldığı görülmüştür. Tabloya göre yapılan lisansüstü tez çalışmalarının yarısından fazlasının "keman" konusunda yapıldığı ve birden çok yaylı çalgı çalışılan tezlerin sayısının az olduğu söylenebilir.

Grafik 1. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımının incelendiği Grafik 1'de, 1986-2020 yılları arasında "1988" yılı hariç, diğer yıllarda çalışmaların belli oranlarda yapıldığı, en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı, tez sayılarının yıllar içinde artıp azalma gösterdiği görülmüştür. Grafikte 2000'li yıllardan sonra yapılan çalışmaların, 2000'li yıllardan önce yapılan çalışmalara göre hızla artış gösterdiği, 2005 yılından sonra eşdeğerliği kabul edilen yabancı dil sınav sayısının çoğaltılmasından dolayı lisansüstü eğitimi kazanan öğrenci sayısında artış olduğu, 2019 yılında lisansüstü program sayılarının artmasından dolayı ve buna bağlı olarak o tarihten sonra yapılan çalışmaların sayısının arttığı, 2020 yılında ise Covid-19 virüsü kaynaklı yaşanan pandemi sürecinden dolayı çalışma sayısının düştüğü söylenebilir.

Grafik 2. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Tez Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %74,8’inin yüksek lisans, %12,7’sinin doktora ve buna yakın bir oran olarak %12,5’inin sanatta yeterlik tezi olduğu görülmüştür. Grafikten, lisansüstü eğitimin ilk basamağını oluşturan “yüksek lisans” derecesinde, akademik yaşantının bir sonucu olarak bir yığılmanın olduğu ve enstitülerin yüksek lisans kontenjanlarının fazla olmasının bu sonucu doğurduğu söylenebilir.

Tablo 2. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	N	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	343	45,1
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	222	29,2
Güzel Sanatlar Enstitüsü	124	16,3
Fen Bilimleri Enstitüsü	49	6,4
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	15	2
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	6	0,8
Yurtdışı Enstitü	1	0,1
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	0,1
Toplam	761	100

Tablo 2 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %45,1’lik oranla en çok Sosyal Bilimler Enstitüsünde, %0,1’lik oranla en az Yurtdışı Enstitü ve Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapıldığı görülmüştür. Tabloya göre yapılan lisansüstü tez çalışmalarının yarısından fazlasının, Sosyal Bilimler Enstitüsünde yürütüldüğü ve Güzel Sanatlar Enstitülerinde yapılmış çalışmaların azlığının bu enstitünün sonradan kurulmasından dolayı olduğu, diğer enstitülerin olmadığı tarihlere Fen Bilimleri Enstitüsünde yaylı çalgılar ile ilgili çalışmalar yapıldığı söylenebilir.

Tablo 3. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Durumuna Göre Dağılımı

Danışman	N	%
Prof.	185	24,3
Prof. Dr.	146	19,2
Doç. Dr.	129	17
Doç.	119	15,6
Yrd. Doç. Dr.	73	9,6
Dr. Öğr. Üyesi	55	7,2
Yrd. Doç.	33	4,3
Çift Danışman	11	1,5
Öğr. Gör.	5	0,7
Ünversansız	4	0,5
Öğr. Gör. Dr.	1	0,1
Toplam	761	100

Tablo 3 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %24,3'lük oranla en çok "profesör" danışmanlığında, %0,1'lik oranla en az "öğretim görevlisi doktor" danışmanlığında yapıldığı, "doçent doktor, profesör doktor, doçent ve yardımcı doçent doktor" oranlarının birbirlerine yakın olduğu ve akademik unvanı bulunmayan danışmanların %0,5'lik bir orana sahip olduğu görülmüştür. Ünversansız kategorisinde yer alan tezlerin sanatçı öğretim elemanları danışmanlığında yapıldığı söylenebilir.

Tablo 4. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	N	%	Üniversite	N	%
1) Gazi	154	20,2	26) Kocaeli	6	0,8
2) Mimar Sinan	57	7,5	27) Kırıkkale	6	0,8
3) İstanbul	55	7,2	28) Ondokuz Mayıs	6	0,8
4) Anadolu	50	6,6	29) Mersin	5	0,7
5) Dokuz Eylül	49	6,4	30) Pamukkale	5	0,7
6) Hacettepe	43	5,7	31) Yıldız Teknik	5	0,7
7) Trakya	42	5,5	32) Niğde Ömer Halisdemir	4	0,5
8) Uludağ	33	4,3	33) Trabzon	4	0,5
9) Abant İzzet Baysal	23	3	34) Yaşar	4	0,5
10) Marmara	23	3	35) Başkent	3	0,4
11) Afyon Kocatepe	19	2,5	36) Ege	3	0,4
12) Atatürk	16	2,1	37) Hacı Bayram Veli	3	0,4
13) İnönü	15	2	38) Karadeniz Teknik	2	0,3
14) Haliç	14	1,8	39) Ordu	2	0,3
15) Yüzüncü Yıl	14	1,8	40) Fırat	1	0,1
16) Necmettin Erbakan	13	1,7	41) İstanbul Aydın	1	0,1
17) Cumhuriyet	11	1,5	42) Bakü Müzik Akademisi	1	0,1
18) Mehmet Akif Ersoy	11	1,5	43) Adıyaman	1	0,1
19) Erciyes	9	1,2	44) Sakarya	1	0,1
20) Okan	8	1,1	45) Bilkent	1	0,1
21) Selçuk	8	1,1	46) Bahçeşehir	1	0,1
22) Akdeniz	7	0,9	47) Hasan Kalyoncu	1	0,1
23) İstanbul Teknik	7	0,9	48) İstanbul Gelişim	1	0,1
24) Ankara	6	0,8	49) Tokat Gaziosmanpaşa	1	0,1
25) Çukurova	6	0,8			
			Toplam	761	100

Tablo 4 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %20,2’lik oranla en çok Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı, bunu izleyen %7,5’lik oranla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, %7,2’lik oranla İstanbul Üniversitesi, %6,6’lık oranla Anadolu Üniversitesi, %6,4’lük oranla Dokuz Eylül Üniversitesi’nde diğer üniversitelerden daha fazla lisansüstü çalışma yapıldığı, %0,1’lik oranla ise en az Fırat, İstanbul Aydın, Bakü Müzik Akademisi, Adıyaman, Sakarya, Bilkent, Bahçeşehir, Hasan Kalyoncu, İstanbul Gelişim ve Tokat Gaziosmanpaşa üniversitelerinde yapıldığı görülmüştür. Tabloya göre yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre orantısız bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

Tablo 5. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Konulara Göre Dağılımı (1986-2021 Yılları Arası)

Konular	N	%
1) Eser-etüt inceleme/analizi	137	18
2) Çalgı eğitimi	108	14,2
3) Besteciler/İcracılar	50	6,6
4) Eserler	50	6,6
5) Türk müziği	43	5,6
6) Güzel sanatlar liselerine yönelik çalışmalar	38	5
7) Müzik öğretmenliği programına yönelik çalışmalar	36	4,7
8) Kitap/Metot	34	4,5
9) Çalgı tekniği	33	4,3
10) Çalgı tarihçesi	28	3,7
11) Çalgı öğretimi	24	3,1
12) Öğretim yöntem ve teknikleri	19	2,5
13) Eser/etüt/model karşılaştırması	18	2,4
14) Repertuar	16	2,1
15) Müzisyen sağlığı	15	2
16) Yay tekniği	15	2
17) Sağ-sol el tekniği	13	1,7
18) Çalgı yapım, bakım ve onarımı	13	1,7
19) Konservatuvarlara yönelik çalışmalar	12	1,6
20) Türküler	12	1,6
21) Orkestra	11	1,4
22) Öğretim programları	9	1,2
23) Ekoller	8	1
24) Entonasyon	7	0,9
25) Müzik teknolojisi	5	0,7
26) Tez inceleme	4	0,5
27) Caz müziği	2	0,3
28) Özel eğitim	1	0,1
Toplam	761	100

Çalışmaların konularına göre dağılımları analiz edilirken tezlerin içerikleri, özet ve giriş bölümleri, içerik analizi yöntemi ile incelenerek tespit edilmiştir.

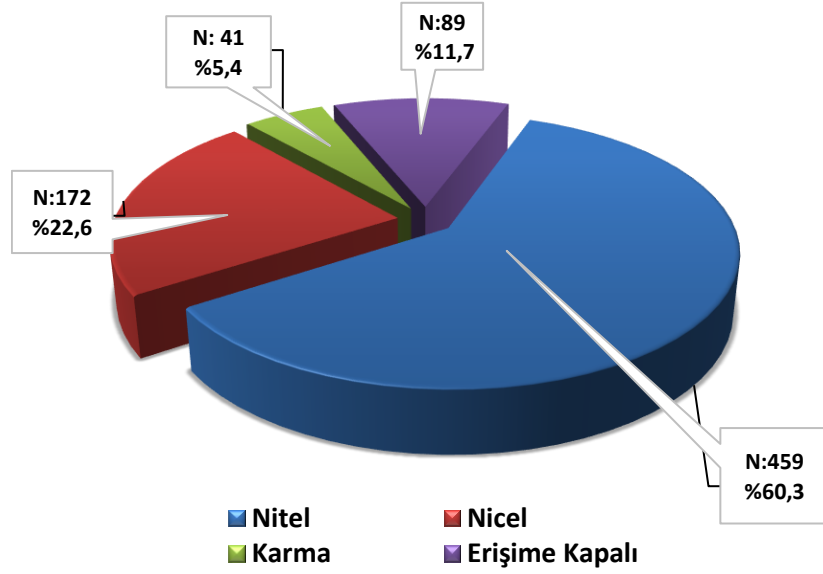
Tablo 5 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %18’lik oranla en çok “eser-etüt inceleme/analizi” ve %14,2’lik oranla “çalgı eğitimi” konularında yapıldığı görülmüştür. En az %0,5’lik oranlarla “tez inceleme”, %0,3’lük oranla “caz müziği” ve %0,1’lik oranla “özel eğitim” konularında çalışma yapıldığı görülmüştür.

Tablo 6. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Konulara Göre Dağılımı (Son Üç Yıl)

Konular	2019		2020		2021		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Eser-etüt inceleme/analizi	24	23,3	10	18,9	11	17,1	45	20,5
Çalgı Eğitimi	13	12,6	5	9,4	8	12,5	26	11,8
Türk Müziği	8	7,8	4	7,5	6	9,4	18	8,2
Eserler	3	2,9	4	7,5	5	7,8	12	5,5
Kitap/Method	7	6,8	2	3,8	2	3,1	11	5
Besteciler/İcracılar	3	2,9	3	5,7	5	7,8	11	5
Güzel sanatlar liselerine yönelik çalışmalar	4	3,9	2	3,8	4	6,3	10	4,5
Repertuar	3	2,9	3	5,7	3	4,7	9	4,1
Müzisyen sağlığı	3	2,9	3	5,7	2	3,1	8	3,6
Çalgı Tekniği	2	1,9	2	3,8	3	4,7	7	3,2
Eser/etüt/model karşılaştırması	6	5,8	1	1,9	-	-	7	3,2
Entonasyon	2	1,9	2	3,8	3	4,7	7	3,2
Müzik öğretmenliği programına yönelik çalışmalar	2	1,9	1	1,9	4	6,3	7	3,2
Türküler	5	4,9	-	-	2	3,1	7	3,2
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	2	1,9	3	5,7	1	1,6	6	2,7
Çalgı öğretimi	2	1,9	3	5,7	-	-	5	2,3
Çalgı Tarihçesi	3	2,9	1	1,9	-	-	4	1,8
Konservatuvarlara yönelik çalışmalar	2	1,9	2	3,8	-	-	4	1,8
Müzik teknolojisi	2	1,9	1	1,9	-	-	3	1,4
Sağ-sol el tekniği	3	2,9	-	-	-	-	3	1,4
Yay Tekniği	1	1	1	1,9	-	-	2	0,9
Tez İnceleme	1	1	-	-	1	1,6	2	0,9
Caz müziği	2	1,9	-	-	-	-	2	0,9
Orkestra	-	-	-	-	2	3,1	2	0,9
Ekoller	-	-	-	-	1	1,6	1	0,4
Çalgı yapım, bakım ve onarımı	-	-	-	-	1	1,6	1	0,4
Toplam	103	100	53	100	64	100	220	100

Tablo 6 incelendiğinde 2019-2020 ve 2021 yıllarında yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin en çok “eser-etüt inceleme/analizi, çalgı eğitimi ve Türk Müziği” konularında yapıldığı, diğer konu sayılarının yıllara göre birbirine yakın bir dağılım gösterdiği, en az “yay tekniği, tez inceleme, caz müziği, orkestra, ekoller ve çalgı yapım, bakım ve onarımı” konularında yapıldığı görülmüştür. 2020-2021 yıllarında yapılan tezlerin 2019 yılına göre sayısının düştüğü görülmektedir. Bu durumun 2020-2021 yılları içerisinde etkili olan Covid-19 virüsünden kaynaklandığı söylenebilir.

Grafik 3. Yaylı Çalgılar Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemlere Göre Dağılımı

Çalışmaların yöntemlere göre dağılımları analiz edilirken tezlerin içerikleri, özet, giriş ve yöntem bölümleri içerik analizi yöntemi ile incelenerek tespit edilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %60,3’ünün nitel araştırma yöntemleri ile, %22,6’sının nicel araştırma yöntemleri ile, %5,4’ünün Karma yöntem kullanılarak yapıldığı ve erişime kapalı olan tezlerin %11,7 oranında olduğu görülmüştür. İncelenen bazı tezlerde belirtilen araştırma yöntemi ile uygulanan araştırma yönteminin uyuşmadığı tespit edilmiştir.

Sonuçlar

Türkiye’de yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli kriterlere göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Yapılan çalışmada 97’si doktora, 569’u yüksek lisans ve 95’i sanatta yeterlik tezi olmak üzere toplam 761 adet tez incelenmiştir.

Yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin konularının enstrüman türlerine göre dağılımına bakıldığında, %51,6’lık oranla en çok “keman” başlıkla tez yapıldığı ve %4,9’luk oranla en az “yaylı çalgı” başlığıyla tez yapıldığı belirlenmiştir.

Birden çok yaylı çalgı çalışılan tezler arasında %1,1’lik oranla en çok “keman-viyola” başlığıyla tez yapıldığı görülmüştür.

Tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında “1988” yılında çalışma yapılmadığı, en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı, 2000’li yıllardan sonra yapılan çalışmaların, 2000’li yıllardan önce yapılan çalışmalara göre hızla artış gösterdiği saptanmıştır.

İncelenen tezlerin %74,8’inin yüksek lisans, %12,7’sinin doktora ve %12,5’inin sanatta yeterlik tezi olduğu belirlenmiştir.

Tezlerin %45,1’inin sosyal bilimler enstitüsünde, %29,2’sinin eğitim bilimleri enstitüsünde, %16,3’ünün güzel sanatlar enstitüsünde, %6,4’ünün fen bilimleri enstitüsünde, %2’sinin lisansüstü eğitim enstitüsünde, %0,8’inin sağlık bilimleri enstitüsünde, %0,1’inin ise yurtdışı enstitüde ve ekonomi ve sosyal bilimler enstitüsünde yapıldığı görülmüştür.

Tezlerin %24,3’lük oranla en çok “Profesör” danışmanlığında, %0,1’lik oranla en az “Öğretim görevlisi doktor” danışmanlığında yapıldığı belirlenmiştir.

Tezlerin %20,2’lik oranla en çok Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı, %0,1’lik oranla ise en az Fırat, İstanbul Aydın, Bakü Müzik Akademisi, Adıyaman, Sakarya, Bilkent, Bahçeşehir, Hasan Kalyoncu, İstanbul Gelişim ve Tokat Gaziosmanpaşa üniversitelerinde yapıldığı belirlenmiştir.

Yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin %18’lik oranla en çok “Eser-etüt inceleme/analizi” ve %14,2’lik oranla “Çalgı eğitimi” konularında yapıldığı ve %0,1’lik oranla en az “Özel eğitim” konusunda yapıldığı görülmüştür.

2019-2020 ve 2021 yıllarında yaylı çalgılar alanında yapılmış lisansüstü tezlerin en çok “Eser-Etüt İnceleme/Analizi, Çalgı Eğitimi ve Türk Müziği” konularında yapıldığı, diğer konu sayılarının yıllara göre birbirine yakın bir dağılım gösterdiği görülmüştür.

Tezlerin %60,3’lük oranla en çok nitel araştırma yöntemleri ile, %22,6’sının nicel araştırma yöntemleri ile, %5,4’ünün Karma yöntem kullanılarak yapıldığı ve %11,7’sinin erişime kapalı olduğu görülmüştür. İncelenen bazı tezlerde belirtilen araştırma yöntemi ile uygulanan araştırma yönteminin uyuşmadığı tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Demirbatır, Rasim Erol. “Yaylı Çalgılar Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlik Tez Bibliyografyası”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 14(1), 143-150, 2001.
- Gümüş, Gülsin. Viyolonselde Modern İcra Teknikleri ve Notasyonu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Okan Üniversitesi, 2018.
- Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2016.
- Karkın, Adnan Metin. “Müzik Bilimleri Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.” İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(2), 143-149. 2011.
- Kaya, İsmail. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Yaylı Çalgılar Öğrencilerinin Çalgılarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2018.
- Kurtaslan, Zafer. “Türkiye’de Yaylı Çalgılarda Yay Teknikleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi.” Fine Arts (NWSAFA), 13(4), 57-70, 2018.
- Öztutgan, Zülüf. “Türkiye’de Gitar Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi ve Değerlendirilmesi.” Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 684-708. 2016.
- Rossing, Thomas. Ed. The Science of String Instruments. New York: Springer, 2010.
- Say, Ahmet. Müzik Ansiklopedisi (3.cilt). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2010.
- Şahin, Demet, Calp, Şükran, Bulut, Pınar ve Kuşdemir, Yasemin. “Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Kriterlere Göre İncelenmesi.” Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, 5(3), 187-205, 2013.
- Tebiş, Cansevil ve Okay, Hasan Hakan. “Türkiye’de Müzik Sanatı ve Eğitiminde Keman ve Viyola Konulu Lisansüstü Tezlerin Konu ve Yöntem Olarak İncelenmesi.” International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE), 2(2), 11-20, 2013.
- Yıldırım Orhan, Şebnem. “Türkiye’de Viyolonsel Alanında Yapılmış Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlilik Tezleri.” Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(2), 701-716, 2012
- www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ Erişim Tarihi: 02/04/2021

A MULTI-CRITERIA EVALUATION OF THE GRADUATE THESES WRITTEN ON STRINGED INSTRUMENTS IN TURKEY

Enes Furkan DANACI, Ersan ÇİFTCİ

ABSTRACT

Universities are institutions where scientific researches are conducted and information is produced. From this point of view, graduate studies in universities are of great importance. Theses have an important place in the scientific reporting tradition. Examining various aspects of research related to postgraduate studies to date will support new studies to follow and present new perspectives to researchers. The purpose of this research, carried out in Turkey in the string of postgraduate thesis constitutes evaluated according to various criteria. As a result of the research conducted in the database where the postgraduate theses were installed, a total of 761 postgraduate theses were reached, including 569 master's, 97 doctorate and 95 proficiency in arts. The titles, years, types, institutes, titles of advisors, universities, subject areas and methods of these graduate theses have been examined together with statistical analyzes and the current situation has been revealed. As a result of the research, when the distribution of instrument types of the thesis topics of the postgraduate theses made in the field of string instruments is examined, it is seen that the thesis with the title of "violin" is the most with 51.6%, and the post-graduate theses made in the field of string instruments are mostly "work-study review/analysis" has been observed.

Keywords: String instruments, postgraduate theses, violin, viola, violoncello, double bass